

Тазкия дарслари (221-дарс) Зухднинг ҳақиқати ҳақида

19:00 / 13.03.2023 3746

«Зухд» сўзи аслида «оз нарса» маъносини билдиради. Зухд рафбатнинг тескарисидир. У бир нарсани тарк қилиш ва ундан юз ўгиришни англатади.

Уламолар истилоҳида «зуҳд» дунё, мол-мулк, обрў ва мансабдан юз ўгиришни билдиради.

Зухднинг ҳақиқати ҳақида имом Ғаззолий қуйидагиларни ёзадилар:

«Зухд рафбатнинг бир нарсадан ундан кўра яхшироқ нарсага бурилишидан иборат.

Биров бир нарсадан юз ўгирса, унга рафбати йўқлигидан ўгиради. Ундан бошқасига юзланса, унга рафбати борлиги учун юзланади.

Унинг юз ўгирган нарсага нисбатан ҳоли зуҳд ҳисобланади. Унинг ўзи юзланган нарсага нисбатан ҳоли эса рағбат ва муҳаббат ҳисобланади.

Бунда зуҳд ҳосил бўлиши учун юз ўгирилган нарса ва ундан кўра яхшироқ бўлган рағбат қилинган нарса бўлиши тақозо қилинади.

«Юз ўгирилган нарса»нинг шарти шуки, унинг ўзи ҳам нимаси биландир рағбатни тортадиган бўлиши керак. Рағбат қилинмайдиган нарсадан юз ўгириш зуҳд ҳисобланмайди».

Зуҳднинг қисмлари ва ҳукмлари

1. Ҳаромдан зуҳд қилиш.

Бунинг ҳукми фарзи айндир.

2. Шубҳали нарсалардан зуҳд қилиш.

Бунинг ҳукми шубҳанинг даражасига қараб бўлади. Агар шубҳа кучли бўлса, вожиб, кучсиз бўлса, мустаҳаб бўлади.

3. Ортиқча нарсалардан зуҳд қилиш.

Бунда гап, назар, савол ва шунга ўхшаш бошқа нарсаларнинг ортиқчасидан зуҳд қилинади. Шунингдек, Аллоҳ таоло учун одамлардан, ҳатто ўзидан ҳам зуҳд қилинади.

4. Ҳамма нарсадан жамловчи зуҳд қилиш.

Бунда Аллоҳ таолонинг ҳузуридаги нарсалардан бошқа барча нарсадан, Аллоҳ таолонинг зикридан чалғитадиган ҳамма нарсадан зуҳд қилинади.

Зуҳднинг қийини насибалардан зуҳд қилишдир. Зуҳднинг афзали зуҳдни махфий қилишдир.

Зуҳднинг мўмин бандага вожиб бўлган қисми охиратда зарар етказадиган нарсани тарк қилишдир.

Зуҳдга яқин маънони англатадиган «вараъ» сўзи ҳам бор. «Вараъ»дан мурод ҳалол нарсаларни олишдир. Зуҳд эса ҳалол бўлса ҳам ҳожатдан ташқарини олмасликдир.

«Руҳий тарбия» китобининг 2-жузи асосида тайёрланди